

in the language. Therefore, the language is constantly in the stage of active formation and therefore it is of interest to study its linguistic features, especially in the field of functioning.

Therefore, the starting point of the study of economy in this case is the reference to the fact that word formation and the formation of short words are important means of linguistic economy. Thus, in this work, the author pays attention to such ways of word formation as the formation of complex and short words, which tend to be economical in order to distinguish clear models of their formation. The article distinguishes such classifications as semantic-syntactic, structural and morphological.

The study found that the language savings in complex and short words are manifested, first, at the level of linearity, and secondly, at the level of graphic and phonetic representation.

It should be noted that this saving is seen as a person's desire to improve language forms in the

face of simplification. It is most clearly observed in scientific and technical texts, where there are so many complex and short words. It is in the field of technology that information is to be summarized as clearly as possible. In addition, with the increasing influx of information, developments in all spheres of society, greater preference is given to optimal communication, linguistic quality, conciseness (the choice of a shorter version of several that indicate the same semantic content), the structural simplicity that we observe in composition short words.

However, it should be remembered that the limit of manifestation of this tendency in the language improvement is the boundary to which its communicative suitability is preserved in the conditions of the most rational and economical selection of the means of communication really needed for the purposes of communication.

Стаття надійшла до редакції 4.09.2019

УДК 304.44 : 81-2

СЕНЧИЛО Надія

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ, МОВИ І КОМУНІКАЦІЇ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

У статті розглядається взаєморозвиток і взаємозв'язок культури мови і комунікації та способи їх реалізації в національному суспільстві та поза ним. Акцентується увага на значенні мови як універсального інструменту забезпечення трансляції різних культурних форм.

Ключові слова: *культура; мова; комунікація; інформаційна культура; інформаційне суспільство.*

Зберігання та відтворення інформації про культурні надбання людства реалізується через мову. Мова є універсальним інструментом, який забезпечує трансляцію різних форм культури, формуючи націю і суспільство. Усна форма комунікації з допомогою мови передувала письмовій. Вона включає ряд кодів та символів, які утворюють складну комунікаційну структуру, що багато століть поспіль забезпечувала обмін інформацією (знаннями) між поколіннями, утверджуючи відповідні цінності та зразки поведінки людей. Звуковий код мови візуалізувався у фонетичне письмо, що посприяло розвитку такої форми культури як література. Література як культурна форма і водночас спосіб комунікації є необхідною складовою будь-якої розвиненої культури, розвиток її закономірно відбувається на основі національної мови. Кожна попередня форма культури сприяла формуванню наступної, удосконалюю-

чи комунікаційні можливості людства. Ера друкарства поступилася електронній ері, яка у свою чергу сприяла появі нових способів реалізації форм культури і комунікації. Період інформатизації (1950-2000 рр.) змінює період впровадження найновіших інформаційних технологій.

У другій половині ХХ століття починається усвідомлення інформації у гранично широкому соціокультурному контексті. Інформація займає центральне місце у суспільстві. В інформаційному суспільстві комунікація займає домінуючі позиції, віртуальна реальність сприймається як особливий культурний простір.

Вступ. Вивчення української культури в традиційному історичному аспекті, так чи інакше вказує на шляхи і способи її трансляції в національному суспільстві та поза ним. І чи не найбільш потужним трансляційним інструментом є комунікація, яка в процесі розвитку суспільства змінює форми і способи взаємодії зі свідомістю

людини, розкриваючи нові грані людського буття. Культура як феномен потребує дослідження на кожному етапі історичного розвитку людства, причому кожне нове дослідження у глобальному чи локальному плані відкриває непізнані досі сторони феномену, вказуючи на його багатогранність і нестатичність. У середині ХХ століття, всесвітньовідомий дослідник Е. Холл писав, що «культура – це диктатура, якщо її не розуміти і не досліджувати» (Холл, Э. & Холл, М., 1990).

Поняття «культура» настільки складне, неодноточне і водночас поширене як у науковій сфері, так і у щоденному використанні, що розроблені окремі концепції його розуміння, які продовжують множитися і сьогодні, не даючи єдиної вичерпної відповіді на питання: що таке культура? Більш широке і складне поняття у гуманітарних та суспільних науках навряд чи вдасться знайти. Американський дослідник Джеймс Лалл звертає увагу на те, що «наприкінці ХХ століття культура стала наймоднішою темою для дискусій як у науковому середовищі, так і поза ним» (2002, с. 117). Розуміння культури змінюється, розвивається і переосмислюється, обростає новими значеннями паралельно з розвитком людства. Деякі дослідники, акцентуючи увагу на широкому використанні терміна «культура» навіть вважають, що його термінологічна коректність, необхідна для аналітичного сприйняття, втрачена. Проте незаперечним залишається факт, що культура глибоко вкорінена в сфері колективної свідомості, підсвідомого, пам'яті та соціальної діяльності людини.

Аналіз досліджень і публікацій. Стрімкий розвиток інформаційного суспільства посприяв формуванню у науковій теорії інформаційного підходу, який пояснює культуру з погляду практичного розвитку інформаційного суспільства, мірою досконалості в оперуванні тією чи іншою інформацією (Винарик, 2003, с. 68). Філософські теорії ХХ століття і науково-теоретичні праці останніх десятиліть вказують на тісний взаємозв'язок культури з комунікацією. Про це свідчать роботи як зарубіжних – Д. Лалл «Медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід» (2002), Е. Холл «За межами культури», Е. Холл, М. Холл «Розуміння культурних відмінностей» (1990), В. Бореєв, А. Коваленко «Культура і масова комунікація», так і вітчизняних дослідників – О. Берегова «Культура та комунікація: дискурси культуротворення в

Україні ХХІ ст.» (2009). Едвард Холл розуміє культуру як систему творення, розповсюдження, зберігання та обробки інформації, створеної людьми, яка відрізняє їх від інших форм життя, і включає в себе переконання, мораль, звичаї, звички, мистецтво, науку та традиції. І для того щоб вижити, всі культури мають потребу одна в іншій», що без комунікації є неможливим (1990). О. Берегова у своїй праці зазначає, що «будь-яке сучасне дослідження культури мусить брати до уваги всеохоплюючий комунікаційний аспект, який дозволить ширше й повніше поглянути на механізми культури, відчутти залежність її глобальних змін від способів фіксації та передачі інформації, краще зрозуміти, яке місце в структурі культури займають засоби і форми її розповсюдження (2009, с. 50).

Термін комунікація потрапляє у сферу наукових досліджень у ХХ столітті. У культурологічному словнику пропонують таке визначення терміна «комунікація». Комунікація – це процес взаємодії між суб'єктами соціокультурної діяльності (індивідами, групами тощо) з метою передачі чи обміну інформацією за допомогою знакових систем (мов), прийомів та способів їх використання, або ж комунікація як засіб зв'язку будь-яких об'єктів (Культурологія, 2007, с. 959). За відсутності спілкування між людьми неможливий гармонійний логічний розвиток окремої особистості, на чому наголошують психологи у своїх дослідженнях (Tatlılıoğlu, 2010), а відтак – культури і суспільства.

Постановка проблеми. Оскільки розуміння культури тісно пов'язане з комунікацією та мовою, дуже важко уявити автономне функціонування цих понять у реальному житті чи науковій теорії. Джеймс Лалл наголошував, що будь-яке дослідження культури в глобалізованому, обплетеному мас-медіа й «Інтернетом» світі мусить брати до уваги всеохопний аспект комунікації – її здатність до взаємодії (2002, с. 17). Взаємозалежність комунікації від культури і навпаки, про що говорять сучасні дослідники, наприклад, О. Берегова, В. Червінський тощо, адже проблема культурної комунікації набула гострої актуальності в ХХ-ХХІ ст., ставить перед нами завдання аналізу взаєморозвитку культури та комунікації в історичній ретроспективі.

Мовні та позамовні аспекти комунікації. Міжлюдське спілкування необхідне у наш час так само як і багато тисяч років тому, хоча в часи

інформаційної епохи взаємодія між людьми набуває нових способів та нескінченних можливостей, шляхом розширення доступу до інформаційних потоків: бібліотека, радіо, телебачення, Інтернет тощо. Спрощення процесу комунікації значно розширює інформаційний, а відповідно і культурний простір. Тому комунікація з її здатністю до взаємодії виступає головним інструментом культури, який, оперуючи інформаціями, спонукає до культурних змін і за визначенням Дж. Лалла до «соціального конструювання різноманітних культур» (2002, с. 18), що в свою чергу сприяє їх множинності до безкінечності. Отже, будь-яка культурна форма, яка містить у собі інформацію вже є засобом комунікації, як така що виражає її навіть тоді, коли творець цілеспрямовано не переслідує таку мету. Адже плоди як духовної творчості, так і плоди матеріального виробництва створюються саме для того, щоб бути засвоєними іншими людьми і від самого початку наділені комунікативною функцією.

Комунікація як невід'ємний елемент культури. Олена Берегова, розглядаючи розвиток уявлень про комунікацію в історичному аспекті від античності до Нового часу, пропонує таку схему послідовності комунікативних складників. Для античного світу, на думку дослідниці, характерна модель: оратор-мова-аудиторія; у добу Середньовіччя змінюються акценти на: Бог-Святе Письмо-людина; Ренесанс випрацює схему: Божественний Логос-поетичне слово-людська мова; а у добу Нового часу комунікація, перш за все, співвідноситься з людським розумом, відкидаючи емоційно-чуттєве розуміння світу (Берегова, 2009). Тема комунікації, інтерсуб'єктивності, діалогу стає досить поширеною у науці ХХ століття, а пов'язано це з поворотом наукової рефлексії до дійсності мови. З початку ХХ століття розгортаються дослідження мовних і знакових структур у сфері лінгвістики (Соссюр), семіотики (Леві-Стросс, Морріс), логіки (Рассел, Вітгенштейн), психоаналізу (Берн), футурології (Печчеї, Кінг); з'являються концепції діалогічної (Бахтін), екзистенціальної (Ясперс), мисленневої (Щедровицький) комунікації, теорії символічного інтеракціонізму (Мід), комунікативної дії (Габермас) та інші напрямки наукових розробок проблеми комунікації (Берегова, 2009). Стрімкий розвиток комунікативних теорій разом з активною фазою індустріалізації, в свою чергу, дали поштовх до

розвитку концепцій культурної комунікації, які беруть свій початок від категорій «масовості» (масова культура, комунікація, суспільство тощо). Перші теоретики поняття «масова культура» (Т. Адорно, К. Грінберг, Д. Макдональд, Г. Маркузе, Х. Ортега-і-Гассет, А. Хаузер) бачили його у негативному світлі, піддаючи гострій критиці, вбачаючи в «маскульті» риси деестетизації, примітивізму, стандартизації, що в свою чергу породжує невибагливого до культури індивіда і призводить до культурного занепаду суспільства. В останні десятиліття ХХ століття такий підхід змінюється, з появою праць дослідників М. Маклюєна, А. Моля, для яких масова культура є значимою і пріоритетною для розвитку суспільства, не позбавленою художніх та наукових смислів. А засоби масової комунікації, на думку А. Моля, сприяють культурному та соціальному розвитку людини. Сучасні дослідники відходять від принципу вибіркової, від поділу культури на «елітарну» та «егалітарну» (популярну), переважно зосереджуючи свою увагу на проявах культури, які раніше вважалися маргінальними, наприклад, все частіше наукові пошуки ведуться стосовно духовного життя етнічних меншин, реклами у всіх її формах, кітчу, поп-музики тощо.

Мова як одна з форми культури. Найважливішою репрезентаційною формою української культури (як і інших культур), яка відома нам від найдавніших часів і частково збережена у складних символічних системах звичаїв, обрядів, традицій, вірувань є мова. Люди що належать до певної соціокультурної спільноти долучаються до неї за допомогою мови. Всі інші символічні форми утворюються на основі мови. Саме мова несе в собі відбиток історичних рис існування людини, як представника певної соціокультурної спільноти. М. Каган зауважував, що візуальне сприйняття світу людиною є основним способом контакту її з навколишнім світом, тоді як за допомогою слуху людина може повноцінно спілкуватися (обмінюватися інформацією) не стільки з природою, як з іншими людьми.

М. Каган розглядаючи проблему мов культури зазначає, що по своїй суті культура поліглотна, бо при всій своїй інформаційній місткості і комунікативних можливостях словесна мова не може транслювати всю повноту інформації, яку людям необхідно передавати одне одному для повноцінної організації їх співжиття (1996, с. 269). Мова доповнюється іншими формами виробленими

людством, задля забезпечення найбільш повної і зрозумілої інформаційної трансляції.

Будь-який жест, рух людини тієї чи іншої культури має смислове навантаження, формує універсум видимого. Аналогічне відбувається і зі стихією запахів, звуків тощо. Однак вважати конкретну мову (наприклад, українську) культурною формою нам дозволяє її «матеріалізоване» письмове вираження, яке дає можливість зберігати і розширювати цю систему у текстуальних формах доступних безкінечну кількість разів для повторного сприйняття, у іншому випадку вона позбавлена форми і є лише способом комунікації. Тому письмо як сукупність знакових систем фіксації мови, дозволяє зафіксувати її за допомогою графічних елементів, передавати в просторі та зберігати у часі. Всі графічні елементи, наприклад, знаки, малюнки, літери тощо відіграють велику роль у культурі, а інтерпретація їх смислів має принципову залежність від розуміння цілісної суті культури.

Отже, культурна форма безпосередньо пов'язана з дією, є наслідком (утворенням) від людської діяльності, тоді як комунікація є чимось супровідним, що супроводжує цю діяльність в процесі та по завершенню, залишаючись нематеріалізованою (невидимою). Якщо матеріалізована форма культури, наприклад, збірка літературних творів у вигляді книги може бути доступною будь-якій істоті. Інша річ, що для цієї істоти вона не має абсолютно ніякого значення, тоді як у людини активізує певний емоційний і мисленнєвий ряд, посилаючи «повідомлення», представляючи собою, а) продукт створений людиною, б) джерело інформації, отже, сприяє утворенню комунікаційного ланцюга між творцем книги і її змісту та тим для чийого розуму вона являється джерелом інформації.

Проте найважливішою, доступною і всеосяжною формою культури, яка здатна у найбільш зручний спосіб (завдяки традиційному письму) відтворювати та зберігати інформацію протягом тривалого часу про культурні надбання людини є мова. Саме мова виступає універсальним інструментом, який забезпечує трансляцію різних форм культури, формуючи націю і суспільство. Традиційно вважаємо, що усна форма комунікації з допомогою мови передувала письмовій. Вона включає ряд кодів та символів, які утворюють складну комунікаційну структуру, що багато століть поспіль забезпечу-

вала обмін інформацією (знаннями) між поколіннями, утверджуючи відповідні цінності та зразки поведінки певної групи людей, а згодом і соціальної спільноти через народну творчість, що передавалася з вуст в уста. Не менш важливою формою культури і способом комунікації, яка поєднує в собі слово і дію, є звичаї та обряди – дуже виразні та показові комунікаційні форми українців, відомі з давнини, які супроводжують людини від моменту її народження до смерті, наприклад, традиції пов'язані з народженням, весіллям, поминанням тощо.

Усна народна творчість українців представлена такими жанрами як: казка, легенда, пісня (веснянки, колядки), прислів'я, приказка тощо, які в процесі культурного поступу людини поступилися більш складним інформативним жанрам, повна реалізація яких здійснюється з допомогою письма і дозволяє широку реалізацію міжкультурної комунікації, наприклад, за допомогою перекладів.

До дослідження проблеми виникнення інформаційного середовища та його вплив на культуру та інші аспекти життя звертається канадський філософ М. Маклюен. Науковець говорить про витоки європейської культури, які вбачає у зародженні фонетичної абетки і писемності. М. Маклюен ґрунтовно досліджував метаморфозу сприйняття людини на прикладах порівняння сприйняття людини Нового часу з людиною первісних африканських племен. Дослідник дійшов висновку, що аудіотактильне сприйняття племінної культури поступилося візуальній культурі книгодрукування, яка посилюється наукою і технікою. М. Маклюен вважає абетку «першою технологією», витвореною в процесі розвитку людської культури. А будь-яка технологія, на думку дослідника, у свою чергу творить нове середовище існування людини. Так, рукописний шрифт і папірус одного разу витворили соціальне середовище, яке ми сьогодні асоціюємо з імперіями стародавнього світу, зазначає науковець (2011, с.11).

Поява друкованої книги мала надзвичайно важливе значення для цивілізації, оскільки зробила людину істотою раціональною і мислячою, допомогла сконцентрувати, накопичити, зберегти і передавати знання у зручний спосіб. Спосіб друку книги роздільними літерами, який застосовується і у наш час, як відомо, було винайдено Йоганном Гутенбергом між 1397/1400-1468 рр. Відливання шрифтів Й. Гутенбергом здійснюва-

лося за допомогою металеві ливарної форми, дном якої слугувала вкладна «матриця» – мідний брусок з викарбуваною літерою. Приблизно сто років потому книгодрукування з'явилося і в Україні, завдяки наполегливим старанням Ш.Фіоля, Ф.Скорини, І.Федорова (Федоровича). Отже, звуковий код мови візуалізувався у фонетичне письмо. Саме з цього часу в Україні починає розвиватися значуща культурна форма, яка водночас є і способом комунікації – книгодрукування, з яким тісно пов'язаний розвиток таких культурних форм як література, освіта, наука тощо.

Сьогодні література як культурна форма і водночас спосіб комунікації є необхідною складовою будь-якої розвиненої культури, розвиток її закономірно відбувається на основі національної мови. Література у широкому розумінні – це письмова словесність, вся сукупність написаних і надрукованих текстів, які мають на меті, зберігання та передачу різноманітної інформації і включають тексти теоретичного, практичного та розважального характеру (наукові, освітні, інформаційні тощо). У вузькому розумінні – художня література або мистецтво слова.

Розвиток засобів комунікації та способів трансляції інформації сприяє внутрішнім змінам в середині суспільства, яке поступово потрапляючи під вплив інформаційних потоків, переорієнтовується на масове споживання інформації, стаючи від неї залежним. А це у свою чергу дає поштовх для розвитку більш досконалих і швидких засобів і способів комунікації.

Отже, кожна попередня форма культури сприяла формуванню наступної, удосконалюючи комунікаційні можливості людства.

Культура, комунікація та інформаційне суспільство. Ера друкарства витіснилась електронною ерою, яка у свою чергу сприяла появі нових способів реалізації форм культури і комунікації. Період інформатизації (1950-2000 рр.) змінює період впровадження найновіших інформаційних технологій.

У другій половині ХХ століття починається усвідомлення інформації у гранично широкому соціокультурному контексті. Інформація займає центральне місце у суспільстві, давши поштовх до утворення суспільства нового типу, кардинально вплинувши на спосіб життя людини. Більшість країн входять в якісно іншу стадію соціального розвитку, виникає, так зване,

«інформаційне суспільство», основну роль в якому у всіх сферах людської життєдіяльності починають відігравати інформаційні технології. Активно розвиваються засоби масової комунікації, телебачення, Інтернет, технології віртуальної реальності. Поступово інформація стає основним об'єктом діяльності людини. Культура стає більш інформативною, у порівнянні з усіма попередніми періодами її розвитку. Життя людини проходить у процесах обміну (отримання-передачі) інформації, швидкість обміну якою невинно зростає, отже, розвивається комунікація. Перед науковцями відкривається проблема культури у новому ракурсі – інформаційному. У праці «Інформаційна культура в сучасному суспільстві» Л. Винарик наголошує на тому, що інформаційному суспільству для вільної орієнтації в електронних інформаційних потоках сучасна людина мусить вміти отримувати, опрацьовувати, та використовувати електронні інформаційні ресурси з допомогою комп'ютера, телекомунікацій та інших засобів зв'язку (2003, с.3). Н. Зражевська звертає увагу на зміну культурних універсалій в інформаційному суспільстві, які формувалися протягом століть (2006, с. 26-30).

Представник Кембриджської школи, К. Шеннон, запропонував універсальну модель зв'язку – джерело-передавач-канал передачі-приймач-адресат-джерело перешкод – на якій ґрунтуються більшість сучасних теорій комунікації. Такі феномени як інформація, інформатизація суспільства починають співвідноситися з культурою та основними тенденціями її розвитку. Інформаційна культура особистості та суспільства починає розумітися як особлива форма культури, хоча згодом дослідники уточнюють такий підхід (А. Шейкін), наполягаючи на тому, що інформаційна культура не може бути окремою формою, оскільки будь-яка форма культури ґрунтується на інформаційних процесах. Інформаційна культура як сукупність норм, правил і стереотипів поведінки, пов'язаних з інформаційним обміном в суспільстві у сучасній науці вже втратило свою актуальність. Тоді як, окрім власне інформації, яку прийнято оцінювати та класифікувати за великою кількістю критеріїв, зокрема повнота, актуальність, точність, достовірність, ефективність, доступність для сприйняття тощо, до інформаційної культури відносять процеси, пов'язані з функціонуванням інформації як такої у соціокультурному

просторі. Їх поділяють на три типи: кумуляція (накопичення), обробка (будь-яка трансформація, зміна), трансляція (передача). Зазначені типи з однаковим успіхом можна виокремити в будь-якому соціокультурному періоді. Однак у наш час інформації стало значно більше, вирости масштаби обміну її у повсякденному соціальному житті. Способи комунікації займають домінуючі позиції, перетворюючи культуру в масовий продукт. Досліджуючи жанри інтернет-комунікації І. Артамонова та К. Пилипенко звертають увагу на те, що масові комунікації періоду інформаційного суспільства трансформуються безперервно і на наших очах для обслуговування комунікативних завдань цільових аудиторій народжуються нові види і форми комунікації (2011, с.16). До них відносяться web-сайти, соціальні мережі, блоги тощо, які є платформою для реалізації певної інформаційної та комунікативної мети. М. Петрушкевич зазначає, що «потужні глобальні павутини у сфері мас-медійної культури роблять засоби мультимедіа наймасовішою інформаційною технологією XXI століття. Вони поступово витісняють книжкову культуру і навіть культуру міжособистісного спілкування... У процесі виховання та освіти все більше місця займає інформація, що подається аудіовізуальними мультимедійними засобами» (Петрушкевич, 2014). Роль інноваційних технологій невинно зростає у всіх сферах людського життя. У праці «Галактика Гутенберга» М. Маклюена слушно зауважує, що «людина – це тварина, яка виробляє знаряддя праці, вона давно займається тим, що за допомогою мови, чи письма, чи радіо, розвиває той чи той свій орган чуття так, що це впливає на всі інші її почуття та здібності» (2011, с.17). Якщо новітні масові інформаційні технології можуть стати перешкодою розвитку звичних людських почуттів та здібностей, а вплив медіа-культури на свідомість, сприяє формуванню нового світовідчуття, світобачення і світорозуміння тоді виникає питання актуальності і необхідності традиційних культурних форм у суспільстві інформаційних технологій. Для сучасної людини успішна комунікація стала нерозривно пов'язаною з певними технічними навичками та вміннями дешифрування інформації, що надходить з великої кількості різних каналів.

Отже, будь-яка форма культури будується на інформаційних процесах. М. Маклюен висунув ідею про зміну культурних епох, що визначається панівним способом комунікації (2011), з огляду на викладений нами матеріал з такою думкою важко не погодитися.

Отже, на кожному етапі суспільного розвитку комунікація вступає в нову стадію відносин із культурою при цьому їх взаємозв'язки постійно ускладнюються та інтенсифікуються, що значно ускладнює завдання дослідника. Це стосується взаємозв'язків у глобальному їх розумінні.

Життя людей у суспільстві визначається і залежить головним чином від їх взаємодії, а, отже, комунікації, яка сприяє культурному обміну. В інформаційному суспільстві комунікація займає домінуючі позиції, віртуальна реальність сприймається як особливий культурний простір, який через відсутність конкретних меж неможливо вмістити в рамки форми. Кожен із періодів історії розвитку людського суспільства – доіндустріальний, індустріальний та інформаційний – має свої культурні форми та способи комунікації, які зберігають логіку розвитку і є взаємозалежними. Кожна форма культури сприяє розширенню інформаційного простору, а відтак і способів трансляції культури і комунікаційних можливостей, які займають домінуючі позиції у період інформатизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Tatlıoğlu, K. (2010). Farklı Öz-anlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsayı, Karar Verme Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi, [Doktora tezi], Konya, 200 s.
- Артамонова, І.; Пилипенко, К. (2011). *Блог-записи як жанр інтернет-комунікації*. Світ соціальних комунікацій: наук. журнал [гол. ред. О. М. Холод]. Т.1., К. : КиМУ, ДонНУ, С 16-19.
- Берегова, О. (2009). *Культура та комунікація: дискурси культуротворення в Україні в XXI столітті*. К.: Інститут культурології АМУ, 184 с.
- Винарик Л., Берсуцкий Я., Щедрин А. (2003). *Информационная культура в современном обществе: Учеб. пособие*. Донецк : Ин-т экономики пр-сти; ДИЭХП, 322 с.
- Зражевська, Н. (2006). *Масова комунікація і культура: Лекції*. Брама-Україна, 172 с.

Каган, М. (1996). *Философия культуры*. – Санкт-Петербург, ТОО ТК «Петрополис», 416 с.

Культурология (2007). *Энциклопедия*. В 2-х т. Том 1 /Главный редактор и автор проекта С. Я. Левит. – М.: РОССПЭН, 1392 с.

Лалл, Д. (2002). *Медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід*. Пер. з англійської. К.: «К.І.С.», 264 с.

Мак-Люен, М. (2011). *Галактика Гутенберга: Становлення людини друкованої книги*. – 3-тє вид. пер. з англ. А.А. Галушки, В.І. Постнікова. К. : Ніка-Центр, 392 с.

Петрушкевич, М. С. (2014). *Релігійна комунікація у контексті медіа-культури*. Антропологічні виміри філософських досліджень, Вип. 5, С. 56-65.

Холл, Э. & Холл, М. Р. (1990). «Понимание культурных различий» (Edward T. Hall and Mildred Reed Hall “Understanding Cultural Differences”, 1990) URL <http://www.nlpnews.ru/lib/vestnik/nlp-v-7/#10> (access date: 16.02.2019).

Н. СЕНЧИЛО

К ВОПРОСУ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРЫ, ЯЗЫКА И КОММУНИКАЦИИ В ИСТОРИЧЕСКОЙ РЕТРОСПЕКТИВЕ

В статье рассматривается взаиморазвитие и взаимосвязь культуры, языка и коммуникации и способы их реализации в национальном обществе и вне его. Акцентируется внимание на значении языка как универсального инструмента обеспечения трансляции различных культурных форм.

Ключевые слова: культура; язык; коммуникация; информационная культура; информационное общество.

N. SENCHYLO

REVISITING THE ISSUE OF CULTURE, LANGUAGE AND COMMUNICATION DEVELOPMENT IN HISTORICAL RETROSPECTIVE

The article examines the interdependence and interconnection between language culture and communication and ways they are realized in- and outside the national society. The study is focused on the significance of language as an universal tool ensuring different cultural forms translation.

Key words: culture; language; communication; information culture; information society.

N. SENCHYLO

REVISITING THE ISSUE OF CULTURE, LANGUAGE AND COMMUNICATION DEVELOPMENT IN HISTORICAL RETROSPECTIVE

The article examines the interdependence and interconnection between language culture and communication and ways they are realized in- and outside the national society. The study is focused on the significance of language as an universal tool ensuring different cultural forms translation.

Both preservation and reproduction of mankind cultural heritage information are implemented through language auxiliary. The language is an universal tool that provides the translation of various culture kinds, thus forming the nation and society. The oral communication form well preceded the written one. It includes series of codes and symbols that form a complex communication structure which along many centuries served to information (knowledge) consecutive exchange between generations, promoting relevant values and patterns of human behavior. The spoken language audio code became visualized in phonetic writing that contributed to the development of such specific culture form as the literature. The literature as a cultural form embodying at the same time a way of communication is a necessary component of any developed culture, and its development naturally progresses on the national language basis.

Each previous culture embodiment contributed to the heir one's formation therefore improving the human communication capacities. The printed editions époque gave way to the electronic era, which in turn promoted the emergence of new culture and communication forms realization techniques. The informatization period (1950-2000) involved the leadership ceding to the latest information technologies introduction period.

In the second half of the twentieth century, information awareness began to emerge within extremely broad sociocultural context. The information became key point of society life. The information society formed, communication holds a predominant position and the virtual reality is perceived as a particular cultural space.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2019